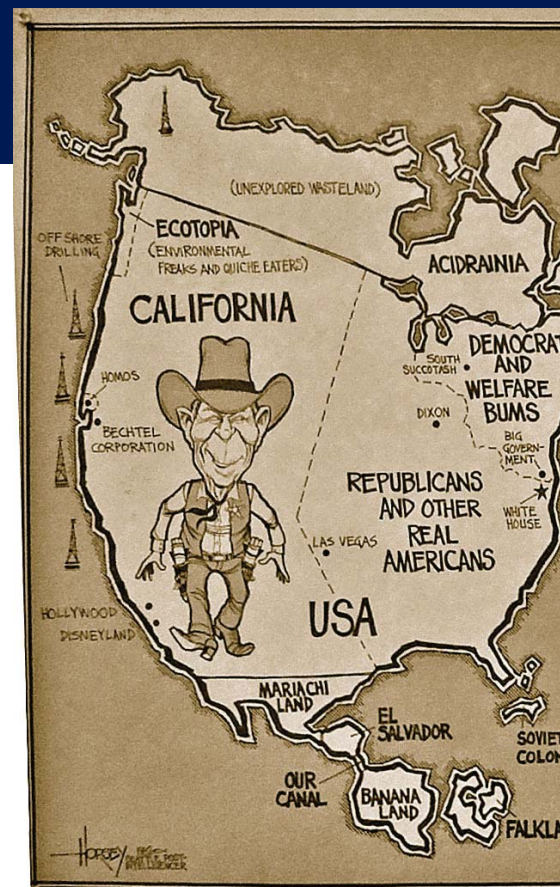

Geografie voor een miljoenenpubliek

In de jaren 90 was de Nederlands-Amerikaanse geograaf Harm de Blij *Geography Editor* bij twee nationale televisiezenders in de Verenigde Staten. Hoe hield hij het vol in shows waarin (bijna) alles draait om entertainment?

Zelfs een kort bezoek aan de Verenigde Staten maakt duidelijk dat de geografische kennis van Amerikanen bescheiden is. Kaarten in de media hebben vaak evidente fouten, nieuwsberichten missen een aanduiding waar de gebeurtenis plaatsvond en commentaren over internationale kwesties lijken geschreven door experts die beter thuis zijn in geschiedenis en andere onderwerpen dan in geografie. Burgers die in hun jeugd op school te weinig geografie hebben gehad, kiezen een regering die te weinig geografische kennis heeft om verstandig te kunnen regeren. McNamara (Vietnam), Brzezinsky (Afghanistan) en Cheney (Irak) gebruikten de publieke geografische onkunde om hun oorlogen zonder veel tegenstand door te zetten, maar hun eigen geografische tekortkomingen hadden onmeetbaar grote gevolgen.

Reagan verdwaaald

De gelegenheid om geografie bij een breder publiek bekend te maken, kreeg ik toen president Reagan op een podium in Brasilia verscheen en zei dat hij blij was in Bolivia te zijn. Dat haalde natuurlijk de voorpagina's. Iemand bij de American Broadcasting Company (ABC) had een van mijn brieven over foutieve kaarten gevonden, belde mij op aan de Universiteit van Miami waar ik toen werkte, en nodigde me uit naar New York te komen. Hij hoopte dat ik voor de televisie-camera's kon uitleggen waarom geografische namen dikwijls zo *confusing* waren. Ik had andere, meer serieuze plannen om geografie te presen-

teren, maar die vielen niet in goede aarde. Op de eerste vergadering met de staf van *Good Morning America*, het programma van ABC waarin ik zou optreden, werd me verteld dat het om *entertainment* ging, niet om *teaching*. Ik stelde dat Amerika's geografische onkunde een risico was voor de nationale veiligheid en dat een paar grappen over Brasilia/Bolivia en Ouagadougou/Katmandu niets zouden zeggen over de ernst van de kwestie.

Gewoonlijk zou dat het eind van mijn media-carrière hebben betekend. *Executive producer* Jack Reilly hoorde er echter over, belde me in Miami en vroeg me een week later opnieuw naar New York te komen. Reilly was het met me eens: hij wilde *Good Morning America* een geografische dimensie geven. Maar ik zou zo'n plan moeten verkopen aan de ongeveer zestig stafleden van het programma, tijdens hun lunch. 'Ik geef je een kwartier', zei Reilly, 'een minuut voor mijn introductie en veertien minuten voor jou over geografie. Maak het niet langer. Dit zijn mensen die het druk hebben.'

Blijkbaar ging het goed genoeg. Een paar maanden later mocht ik geografie introduceren.

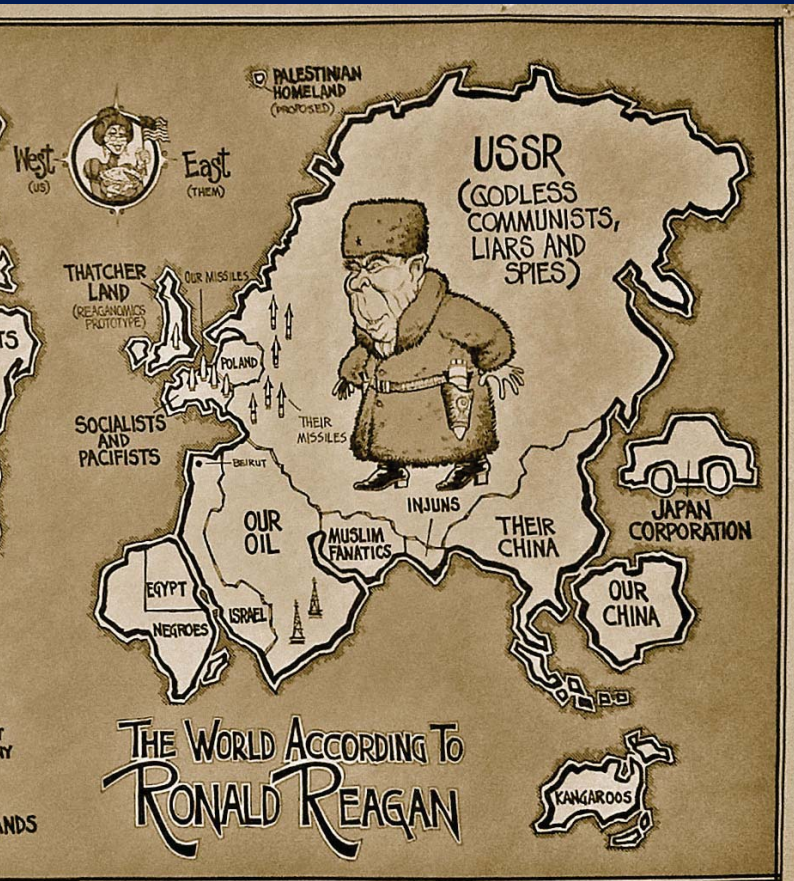
Toen we op 2 augustus 7:00 AM online gingen, hadden wij de details én correcte kaarten van Koeweit en Irak

Elke dag zes tot zeven minuten vertellen, een hele week lang. Ik zat tegenover televisiesternen als Barbara Walters en Charles Gibson, pratend over onderwerpen die in de regel wel in het aardrijkskundelokaal aan de orde komen, maar niet daarbuiten. Ik had geen idee dat zeven minuten zentijd bijna ongekend veel was. 'Hoe heb je dat voor elkaar gekregen?', vroeg mijn producent. 'Gewoonlijk moet je een verhaal in drie minuten kunnen vertellen, soms minder. En jij mag twee keer zo lang.'

Geography Editor

Bij Amerikaanse televisiezenders staat alles in het teken van advertentie-inkomsten. Onder geen beding mogen kijkers afhaken. Zouden ze weglopen tijdens mijn gesprekken over geografie, dan was het onherroepelijk voorbij. Reilly vertelde me dat *Good Morning America* meestal vijf tot zes miljoen kijkers had. Een heel kantoor hield dagelijks de reactie van het publiek bij op elk onderdeel van het twee uur lange programma. 'Ik hoop dat we van het publiek horen', zei hij, 'op een positieve manier. We nemen hiermee een flink risico. Niet iedereen "boven" is ervan overtuigd dat we geografie nodig hebben in *Good Morning America*.'

Terug in Florida was het wachten op nieuws over de resultaten. Wie zou geïnteresseerd zijn in de geografische onderwerpen die ik had aangekaart, van fysische geografie (het ontstaan en de mogelijke toekomst van Lake Michigan) via sociale geografie (de groei van Megalopolis) tot

The World According To Ronald Reagan. Een van de vele uitvoeringen van de halverwege de jaren 80 populaire parodiekaart op het wereldbeeld van de Amerikaanse president Reagan. Helaas verschilt het wereldbeeld van de helft van de Amerikaanse bevolking niet wezenlijk.

Met deze aanstelling kwamen onverwachte mogelijkheden. Het geografisch perspectief was nu een deel van alle *headline stories*. Het woord 'geografie' verscheen in de nieuwsberichten. Mijn positie garandeerde een minimum aantal optredens per jaar. En telkens als *Good Morning America* een internationale week had, twaalf keer per jaar, begon de serie met een geografische inleiding. Ik had de gelegenheid de *geography factor* te onderstrepen en kon soms geografen in andere landen voorstellen aan het Amerikaanse publiek. Dat leidde soms tot avontuurlijke tochten. Zo besloot ABC op het laatste moment om de overdracht van de Britse kroonkolonie Hongkong aan China bij te wonen. Ik was op een schip in de Pacific en kreeg instructies om van boord te gaan in Tonga, het vliegtuig te nemen naar Fiji, vandaar via Brisbane naar Singapore te vliegen en dan door naar Hongkong. Maar het door ABC geboekte hotel in Fiji bestond niet, en de immigratiedienst wilde me niet toelaten zonder accommodatie. Een 'kleine aanmoediging' gaf me uiteindelijk toegang, maar alleen tot een bepaald hotel dicht bij het vliegveld. Dat bleek kamers per uur te verhuren.

Reacties

Afgemeten aan de hoeveelheid post had het Amerikaanse publiek zonder twijfel belangstelling

regionale geografie (de krakende Sovjet-Unie). Maar mijn eigen brievenbus gaf me hoop. Binnen een paar dagen ontving ik ongeveer 200 brieven en kaarten, en Reilly meldde me een 'paar duizend' in New York. Als vuistregel gold dat een brief stond voor ongeveer duizend kijkers, zei hij. Als er dus zo'n 5000 brieven binnenkwamen, had een programma ongeveer 5 miljoen kijkers gehad.

Reilly was blij met de hoeveelheid brieven over het geografie-onderdeel van het programma, en vroeg me de volgende week weer naar New York te komen om Oost-Europa op de kaart te zetten. Kort daarna mocht ik nogmaals aantreden, dit keer over de geografie van apartheid in Zuid-Afrika.

Maar ik was nog altijd niet zeker dat geografie op *Good Morning America* de felle strijd om elke waardevolle minuut zou overleven. Hoe dikwijls werd mij niet verteld dat een televisiecarrière meestal een kwestie van geluk was? Mijn grote kans kwam op 2 augustus 1990, toen ik in New York was om de volgende morgen over de politieke geografie van Puerto Rico te spreken. In het holst van de nacht ging de telefoon; mijn producent vroeg of ik had gehoord dat Irak Koeweit was binnengetrokken. Mijn item over Puerto Rico was geschrapt, maar kon ik onmiddellijk naar de studio komen? In de auto op weg naar de studio om 3:30 uur tekende ik een ruwe kaart van het grensgebied, het omstreden eiland, de olievelden. Toen we om 7:00 uur *on the air* kwamen, was ABC de eerste met deze details – en de enige die geen fouten maakte. Op de kaarten van de concurrenten NBC en CBS stond bijvoorbeeld

nog de Neutral Zone, die in 1973 was afgeschaft. De pers maakte melding van ABC's *geography coup* en Reilly nodigde me de volgende dag uit permanent lid van de staf te worden. Aldus had *Good Morning America* als eerste programma een *Geography Editor*, een titel die gebruikt wordt voor specialisten als *Legal Editor*, *Science Editor* en *Health Editor*.

De beroemde Barbara Walters en de onbekende Harm de Blij in de eerste week van zijn televisiecarrière, pratend over de fysische geografie van Michigan.

voor geografie. Gedurende mijn zeven jaar bij ABC ontving ik ongeveer 3000 brieven en kaarten, de overgrote meerderheid waarderend, sommige kritischer. Zo schreef een bezorgde vader: ‘My daughter has taken an interest in your programs and she seems to follow every move you make. Now she is talking about geography as her university major. I don’t want her to do that! How will she find a job? Other than teaching and your television work, just what do you geographers do?’

Andere reacties gaven een interessante indruk van de culturele complexiteit van de Verenigde Staten. Ik leerde snel dat wanneer ik sprak over een minderheidsgroep – van Kosovaren tot Koreanen en van Cubanen tot Cambodjanen – de reacties heftig waren. Een kaart van de Westoever maakte een lawine van kritiek los van zowel Israëlische als Palestijnse kant. Maar meestal had de reactie te maken met de geografie zelf: verbazing dat de geografie waarover ik sprak niet de vooringenomen geografie was die de kijkers uit de minderheid op school hadden leren kennen. En dan waren er mensen die wilden helpen. Toen ik vertelde dat enkele belangrijke Amerikaanse universiteiten geen geografie-opleiding hadden, kreeg ik suggesties voor een tactiek om dat te veranderen, inclusief financiële hulp.

Ik ontving talloze uitnodigingen om op te treden in het lezingencircuit. Ik was bijna altijd de eerste geograaf die werd gevraagd voor een optreden in een *lecture series* van de Chautauqua Institution, de Fort Worth Lecture Series, de Cleveland Town Hall en vele andere instanties. In mijn ‘beste’ jaren sprak ik over geografie voor meer dan honderdduizend mensen. Mijn grootste publiek was 17 duizend mensen in een universitaire lezingenserie. Gemiddeld kwamen er 500 mensen af op een lezing van mij – en dat allemaal dankzij de televisie.

Van mijn universitaire collega’s kreeg ik wisselende reacties. Sommigen waren complimenteus, maar velen hadden kritiek. ‘Je kunt je tijd beter besteden met serieus onderzoek en theorievorming dan met popularisering’, hoorde ik. Een voorzitter van een geografiedepartement voegde me toe: ‘Als een van onze jonge medewerkers dit zou doen, zou ik hem zeggen daar onmiddellijk mee te stoppen’. Universitaire geografie en het brede publiek: het blijft een moeilijke combinatie.

Fragmentatie

Ik had de hoop dat de andere *morning shows*, de *NBC Today Show* en *CBS This Morning*, ook

geografieredacteuren aan hun staf zouden toevoegen. Maar ondertussen veranderde mijn eigen programma, zonder dat ik het wist. *Good Morning America* behoorde tot de ABC nieuwsafdeling, maar hier en elders waren er krachten uit de entertainmenthoek aan het werk om dat te veranderen. Disney kocht de firma Capital Cities waarvan ABC-TV een deel was, en ineens was alles anders. Geografie, vertelde de nieuwe baas van *Good Morning America* me, was geen entertainment. Bijna alle redacteuren, zelfs de sterren, Charles Gibson en Joan Lunden, werden ontslagen.

Geografie had echter indruk gemaakt in de nieuwsafdelingen, en twee dagen na de omwenteling werd me een contract aangeboden door *NBC News*. Twee jaar gaf ik geografische achtergrondinformatie op NBC-nieuws als *Geography Analyst*. Dit bleek een geheel nieuwe ervaring: de kijkers van de nieuwsprogramma’s waren beter geïnformeerd. Ook begon internet een belangrijker rol te spelen, zodat contact met het publiek niet meer afhing van de traditionele post. Geografie had een nieuw podium. De fragmentatie van de *network television* was echter in volle gang, en het publiek van miljoenen slonk tot een paar honderdduizend. Mijn korte televisieloopbaan kwam ten einde in 1999. Het was een avontuur in innovatie dat op zijn minst de kennis en het gebruik van geografie in het Amerikaans maatschappelijk debat iets heeft vermeerderd. Of het een blijvend effect heeft opgeleverd, is twijfelachtig gelet op de observatie waarmee ik dit verhaal begon. Een geografisch onderlegde bezoeker van de VS valt ook in 2013 op hoe bescheiden de kennis van de geografie bij de gemiddelde Amerikaan is, alle pogingen (ook van bijvoorbeeld de National Geographic Society) ten spijt. •

Harm de Blij werd in 1935 geboren in Schiedam. In 1949 emigreerde het gezin naar Zuid-Afrika, waar De Blij in Witwatersrand zijn bachelor haalde. In 1956 vertrok hij naar de VS, waar hij aan de Northwestern University in 1959 zijn proefschrift verdedigde. Daarna volgde een reeks van betrekkingen aan overwegend Amerikaanse universiteiten, zoals die van Michigan State, Miami en Georgetown. Tussen 1984 en 1989 was hij ook redacteur bij de National Geographic Society. Hij schreef meer dan dertig boeken, waaronder publicaties voor een algemeen publiek, leerboeken voor beginnende studenten, en atlanten. Zie verder het autobiografische boekje *Wartime Encounter* en zijn website, www.deblij.net.